

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญภาพ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ประวัติของผ้า	5
วัสดุและกรรมวิธีการผลิต	9
รูปแบบและลวดลาย	10
การนำผ้าไปใช้	13
การเปลี่ยนแปลงของสังคม	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	17
แหล่งข้อมูลในการค้นคว้าแบบอิสระ	17
วิธีการรวบรวมข้อมูล	19
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	20
การจัดกระทำข้อมูล	20
บทที่ 4 ผลการศึกษา	21
วัสดุและกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมยกดอกกล้าพูน	21
เส้นไหม	21
ด้นเงิน ด้นทอง	23
สีข้อม	24
การฟอก	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การซ่อม	38
การทอ	44
รูปแบบ ลักษณะลวดลายดั้งเดิมและวิวัฒนาการของลวดลายผ้าไหมยกดอกลำพูน	70
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลง	97
บทที่ 5 บทสรุป	104
สรุปผลการศึกษา	104
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	109
ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	113
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุน	120
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความชำนาญงานพิเศษ	132
ภาคผนวก ข	
หนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์	142
ภาคผนวก ค	
แบบสัมภาษณ์	144
ภาคผนวก ง	
แหล่งที่มาของรูปภาพที่เป็นส่วนประกอบของการศึกษาค้นคว้า	155
ประวัติผู้เขียน	156

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	การตรวจดูเส้นไหม	22
ภาพที่ 2	เส้นไหมควบ 3 และเส้นไหมควบ 4 ที่ตั้งซื้อมาจากแหล่งอื่น	22
ภาพที่ 3	เส้นไหมรังเหลือง (ไหมบัว)	
ภาพที่ 4	ดินเงินในอดีตและดินทองเป็นหลอดที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	23
ภาพที่ 5	ห้วงที่คล้องเส้นไหมแบบดั้งเดิมข้างในห้วงจะสอดไส้ด้วยเหล็กข้างนอกหุ้มด้วยท่อยาง	24
ภาพที่ 6	ห้วงที่คล้องเส้นไหมแบบดั้งเดิมข้างในสอดไส้ด้วยไม้ไผ่ข้างนอกหุ้มด้วยท่อยาง	25
ภาพที่ 7	ห้วงที่คล้องเส้นไหมแบบปัจจุบันข้างในใช้สแตนเลสด้านนอกหุ้มด้วยท่อยาง	25
ภาพที่ 8	วัสดุที่ใช้ในการฟอกเส้นไหม	26
ภาพที่ 9	การแกะเชือกที่มัดเส้นไหมออก	26
ภาพที่ 10	การคลี่เส้นไหมออกให้เส้นไหมแยกจากกัน	27
ภาพที่ 11	การนำเส้นไหมที่คลี่เส้นเรียบร้อยแล้ว นำมาคล้องแขนไว้	28
ภาพที่ 12	การนำเส้นไหมสอดใส่ห้วงเพื่อเตรียมไปทำการฟอก	28
ภาพที่ 13	การขยับเส้นไหมให้มาอยู่ตรงกลางห้วง	28
ภาพที่ 14	การใช้มือจับห้วงคล้องเส้นไหมเพื่อเตรียมนำไปฟอก	29
ภาพที่ 15	การนำเส้นไหมไปแขวนไว้ที่ราวแขวนเพื่อเตรียมลงฟอก	29
ภาพที่ 16	การใส่สารเคมีโซดาแอชลงไปในถังฟอก	30
ภาพที่ 17	การใส่สบู่เหลวลงไปในถังฟอก	31
ภาพที่ 18	การใส่สบู่ลาย ลงไปในถังฟอก	31
ภาพที่ 19	การพลิกเส้นไหมเพื่อให้เส้นไหมดูดซับน้ำได้ทั่วถึง	32
ภาพที่ 20	การนึ่งือกมัดติดห้วงคล้องเส้นไหมสำหรับแขวนไว้บนราวแขวน	33
ภาพที่ 21	การกลับเส้นไหมพลิกเพื่อให้เส้นไหมดูดซับน้ำได้อย่างทั่วถึง	33

สารบัญภาพ (ต่อ)

		หน้า
ภาพที่ 22	การขกเส้นไหมขึ้นเพื่อดูความสะอาดในการล้างขาวไหม	34
ภาพที่ 23	การล้างเส้นไหม	34
ภาพที่ 24	การนำเส้นไหมที่ฟอกเสร็จเรียบร้อยแล้วซักน้ำ	34
ภาพที่ 25	ราวกระตุกเส้นไหมเพื่อใช้สะบัดน้ำและกระตุกให้เส้นไหมแห้ง	36
ภาพที่ 26	การนำเส้นไหมที่ฟอกเรียบร้อยแล้วคล้องราวแขวนเพื่อทำการบิดเส้นไหม	36
ภาพที่ 27	การกระตุกเส้นไหมให้แยกจากกัน	37
ภาพที่ 28	การกระตุกเส้นไหมโดยการดึงตรงมาข้างหน้า	37
ภาพที่ 29	การตากเส้นไหมในที่กลางแจ้ง	38
ภาพที่ 30	เส้นไหมที่ผ่านการฟอกเรียบร้อยแล้ว ก่อนนำไปย้อมสีตามที่ต้องการ	39
ภาพที่ 31	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อมสี	39
ภาพที่ 32	การขังสีตามอัตราส่วนที่ต้องใช้	40
ภาพที่ 33	การเตรียมน้ำย้อมโดยนำเส้นไหมไปใส่ลงไปในน้ำ	41
ภาพที่ 34	การใส่สี	41
ภาพที่ 35	การพลิกกลับเส้นไหม	42
ภาพที่ 36	การเคียวครดน้ำส้ม	42
ภาพที่ 37	นำเส้นไหมที่ย้อมเสร็จเรียบร้อยแล้วมาซักน้ำให้สะอาดจนน้ำใสไม่มีสี	42
ภาพที่ 38	การบิดเส้นไหมให้แห้ง	42
ภาพที่ 39	การกระตุกเส้นไหมให้แห้ง	42
ภาพที่ 40	การนำเส้นไหมที่กระตุกเส้นให้แห้งแล้วนำไปตากแดด	42
ภาพที่ 41	เส้นไหมที่ผ่านขั้นตอนการฟอกย้อมลงแป้งเรียบร้อยแล้วมัดเตรียม นำไปทำเส้นอื่น	45
ภาพที่ 42	ในกรอค้ายที่ใช้กรอเส้นไหมเข้าหลอด	45
ภาพที่ 43	การนำเส้นไหมใส่ลงในกงกว้าง	46
ภาพที่ 44	การกรอเส้นไหมเข้าหลอดค้ายขึ้นเพื่อเตรียมไปทำการสาวไหม	46
ภาพที่ 45	เส้นไหมที่กรอเรียบร้อยแล้ว สำหรับนำไปสาวไหมต่อไป	47

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 46	การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าหลอดเล็กเพื่อเตรียมไปทอ
ภาพที่ 47	การสาวไหมแบบดั้งเดิมที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบันบางโรงทอ
ภาพที่ 48	การสาวไหม
ภาพที่ 49	การสอดเส้นไหมเข้าฟันหวีซึ่งจะต้องช่วยกันสองคน
ภาพที่ 50	การสอดเส้นไหมเข้าในฟันหวี
ภาพที่ 51	การเปลี่ยนไม้ไขว้
ภาพที่ 52	การดึงท่อแอสลอนออก
ภาพที่ 53	การลากเส้นไหมมายังหัวม้วน
ภาพที่ 54	การสอดไม้แนบเข้าไปติดหัวม้วน
ภาพที่ 55	การหมุนเก็บเข้าในหัวม้วน
ภาพที่ 56	การเกลี่ยเส้นไหม
ภาพที่ 57	การเกลี่ยเส้นไหม แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนนี้ต้องช่วยกันทำสองคน
ภาพที่ 58	การร้อยตะกอล
ภาพที่ 59	การออกแบบลวดลายยกดอกลงบนกระดาษกราฟด้วยดินสอสี
ภาพที่ 60	การขึ้นดอก
ภาพที่ 61	การขึ้นดอกแถวต่อไป
ภาพที่ 62	ก๊อผ้าแบบพื้นเมือง
ภาพที่ 63	กระสวยใส่เส้นไหมพุ่ง
ภาพที่ 64	ไม้หาลาและกระสวยใส่ด้ายพุ่งแบบดั้งเดิม
ภาพที่ 65	ฟันหวีแบบดั้งเดิม
ภาพที่ 66	ลูกรอกที่ใช้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
ภาพที่ 67	การทอยกดอก : การสอดเส้นไหมพุ่ง
ภาพที่ 68	การทอยกดอกกระทบเส้นไหมพุ่งให้แน่น : การกระทบเส้นไหมพุ่งให้แน่น
ภาพที่ 69	การทอยกดอก : ยกเขาคอกขึ้นสลับลาย
ภาพที่ 70	การทอผ้าไหมยกดอกภายในโรงทอปริชาเกียรติไหมไทย

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 71	การแต่งกายโดยใช้ผ้าชิ้น สำหรับงานพิธี 70
ภาพที่ 72	การแต่งกายโดยใช้ผ้าโจง 71
ภาพที่ 73	รูปแบบการแต่งกายโดยใช้ผ้าโจงในสมัยดั้งเดิม 71
ภาพที่ 74	สไบแบบดั้งเดิมซึ่งมีลวดลายเป็นของอินเดีย 72
ภาพที่ 75	ผ้าสไบแบบดั้งเดิม 72
ภาพที่ 76	ผ้ายกทอ ลวดลายดอกพิกุลซึ่งเป็นลวดลายดั้งเดิม 76
ภาพที่ 77	ผ้ายกทอ ลายแก้วชิงดวง 76
ภาพที่ 78	ผ้ายกทอเฉพาะส่วนหน้านางลายแก้วชิงดวง 76
ภาพที่ 79	ผ้ายกทอ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง 77
ภาพที่ 80	ผ้ายกทอ ลายอินเดีย 77
ภาพที่ 81	ผ้ายกทอ ลายผักตบชวา 78
ภาพที่ 82	ผ้ายกทอ ลายพิกุลก้านแย่ง 79
ภาพที่ 83	ผ้ายกทอ ลายต่างหู 80
ภาพที่ 84	ผ้ายกทอ ลายใบเทศ 81
ภาพที่ 85	ผ้ายกทอ ลายดอกพิกุล 82
ภาพที่ 86	ผ้ายกทอ ลายดอกขำมะนา 82
ภาพที่ 87	ผ้ายกทอ ลายขวางสลับลายเรขาคณิต 82
ภาพที่ 88	ผ้ายกทอ ลายดอกพุทธรักษา 82
ภาพที่ 89	ผ้ายกทอ ลายขวางแบบโบราณ 82
ภาพที่ 90	ผ้ายกทอ ลายขวางแบบโบราณ 82
ภาพที่ 91	ผ้ายกทอ ลายดอกพิกุลเชิงใหญ่ 83
ภาพที่ 92	ผ้ายกทอ ลายดอกพุทธรักษา 83
ภาพที่ 93	ผ้ายกทอ ลายขวางสลักรับรี 83
ภาพที่ 94	ผ้ายกทอ ลายกำแพงโบสถ์ 83

สารบัญภาพ (ต่อ)

		หน้า
ภาพที่ 95	ฝ้ายกทอ ลายนกเล็ก	83
ภาพที่ 96	ฝ้ายกทอ ลายทองขวาง	83
ภาพที่ 97	ลายประจำยาม	84
ภาพที่ 98	ลายเชิงช่อ	84
ภาพที่ 99	ลายใหม่ที่ได้พัฒนามาจากลายไทย	85
ภาพที่ 100	ลายแก้วชิงดวง	85
ภาพที่ 101	ลายเฟื่องระย้า	86
ภาพที่ 102	ลายหน้าสิงห์	86
ภาพที่ 103	ลายเกลียว	87
ภาพที่ 104	ลายไขว้ลาย	87
ภาพที่ 105	ลายสี่กลีบ	88
ภาพที่ 106	ลายใบเทศ	88
ภาพที่ 107	ลายประจำยาม	89
ภาพที่ 108	ลายพุ่มข้าวบิณฑ์	89
ภาพที่ 109	ลายใหม่ที่ได้พัฒนามาจากลายไทย	90
ภาพที่ 110	ลายดอกไม้วัง	90
ภาพที่ 111	ลายต่างหู	91
ภาพที่ 112	ลายทับทรวง	91
ภาพที่ 113	ลายหน้ากระดาน	92
ภาพที่ 114	ลายดอกไม้วัง	92
ภาพที่ 115	ลายใหม่ที่ได้พัฒนามาจากลายไทย	93
ภาพที่ 116	ลายเชิงช่อ	94
ภาพที่ 117	ลายใหม่ที่ได้พัฒนามาจากลายไทย	94
ภาพที่ 118	ลายเชิงช่อ	95

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 119	ลายใหม่ที่ได้พัฒนามาจากลายไทย
ภาพที่ 120	ลายพุ่มข้าวบิณฑ์
ภาพที่ 121	ลายแก้วชิงดวง